Sivutoimiyrittäjyydestä pehmeä lasku eläkkeelle?

14.2.2022

Väestön ikääntyessä eläkeläisiin viitataan usein jonkinlaisena työvoimareservinä. Vähemmän huomiota on saanut mahdollisuus, että eläkkeellä voisi myös toimia yrittäjänä ja tuoda sitä kautta oman lisänsä yleiseen taloudelliseen aktiivisuuteen. Osittainen työnteko tai yrittäjyys eläkeiässä on yhdistetty myös hyvinvointiin, ja jo vuosikymmen sitten eläkeläisten sivutoiminen yrittäjyys on tuotu esiin mahdollisena pehmeänä laskuna työelämästä vanhuuseläkkeelle.

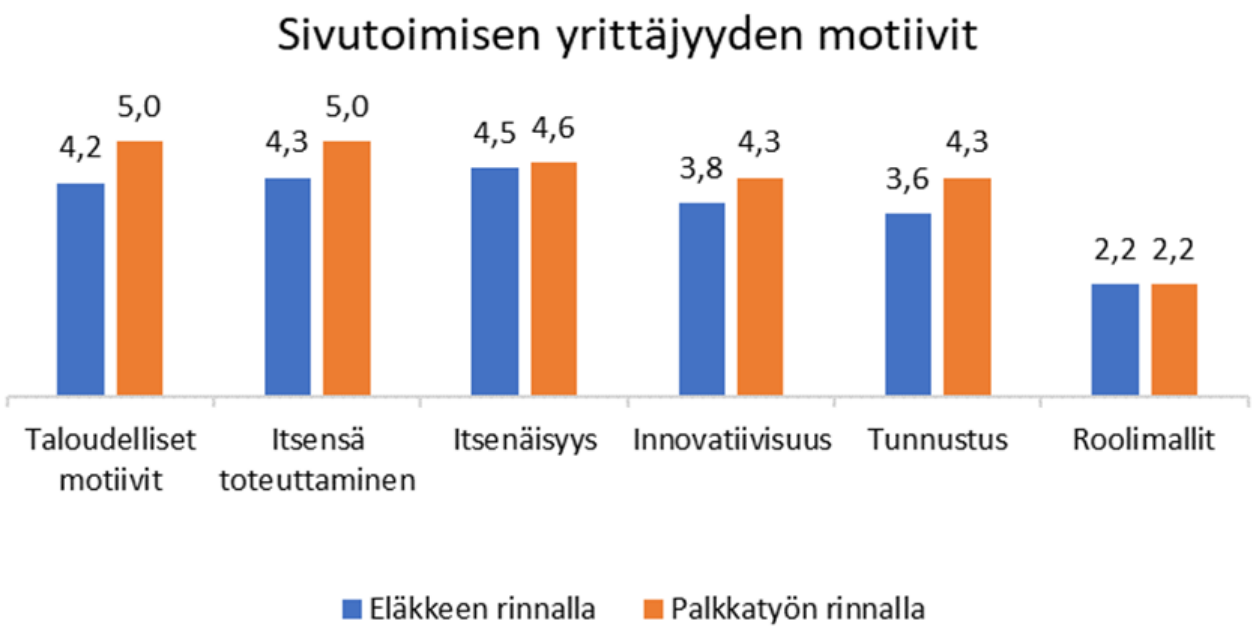
Seinäjoen ammattikorkeakoulu toteutti vuonna 2021 laajan sivutoimista yritystoimintaa harjoittaville suunnatun kyselytutkimuksen yhteistyössä Suomen Uusyrityskeskuksen ja Norstatpanelin kanssa. Edellinen vastaava tutkimus toteutettiin vuonna 2014. Verkkokyselyyn vastasi 486 sivutoimista yrittäjää, joista 10 % toimi yrittäjänä eläkkeen rinnalla. Tässä artikkelissa paneudutaan eläkkeen ja palkkatyön ohella sivutoimisesti yrittävien eroihin.

Miehet yrittävät naisia useammin eläkkeen ohella

Miehistä hieman useampi (15 %) toimi eläkkeen rinnalla yrittäjänä kuin naisista (6 %). Koko aineistossa miesten vuosittaisten sivutoimiyrittäjyyden bruttotulojen keskiarvo oli suurempi kuin naisten, mikä saattaa vaikuttaa siihen, että eläkeläiset pääsevät keskimäärin paremmille ansioille sivutoimiyrittäjyydessä kuin palkkatyön ohella sivutoimiset yrittäjät. Eläkeläisillä yrittäjyydestä saatujen bruttotulojen keskiarvo on noin 9800 euroa, kun palkansaajilla keskiarvo jää selvästi noin 6100 euroon. Toisaalta eläkeläiset näyttävät myös käyttävän yritystoimintaan jonkin verran enemmän aikaa kuin palkkatyössä olevat. Eläkeläisistä 12 % käyttää yrittäjyyteen vähintään puolet työviikosta (yli 21 h), kun taas palkkatyön rinnalla yrittävistä samaan yltää 8 %.

Sivutoimiyrittäjyydestä saatavien tulojen tärkeyden osalta eläkeläiset ja palkkatyössä olevat sen sijaan eivät eroa toisistaan: kummastakin ryhmästä vain 12 % koki yrittäjyystulot erittäin tärkeiksi. Myös taloudellisen tilanteen vakaudessa ryhmät ovat hyvin samankaltaisia. Eläkeläisistä 74 % piti taloudellista tilannettaan täysin tai jokseenkin vakaana ja turvattuna ja palkkatyössä olevista 76 %.

Kyselyssä selvitettiin myös yrittäjyyden motiiveja. Tulokset olivat kiinnostavia; eläkeläisten motiiveistaan antamat arviot olivat kautta linjan hieman matalammalla tasolla kuin palkkatyössä olevien (Kuvio 1). Taloudelliset motiivit ja itsensä toteuttaminen olivat palkkatyössä oleville selkeästi tärkeämpiä (ka. 5,0) kuin eläkkeen rinnalla yrittäville (ka. 4,2 ja 4,3). Eläkeläisille tärkeimmäksi motiiviksi nousi itsenäisyys, joka palkkatyössä olevilla oli vasta kolmannella sijalla.

Kuvio 1. Sivutoimisen yrittäjyyden motiivit, keskiarvot asteikolla 1-7 (7=erittäin tärkeä tekijä).

Mitä tulee sivutoimisen yritystoiminnan kasvattamiseen, eläkeläiset olivat selkeästi vähemmän innostuneita kuin palkkatyön rinnalla yrittävät. Vastaajilta kysyttiin, olivatko he tyytyväisiä nykytilanteeseen, halusivatko kasvattaa yritystään siinä määrin, että se työllistäisi päätoimisesti, vai halusivatko kasvattaa yritystään työllistämään myös muita. Eläkkeen rinnalla yrittäjinä toimivista 76 %, ja palkkatyön rinnalla toimivista selkeästi harvempi (54 %), oli tyytyväinen nykyiseen tilanteeseen. Eläkkeen rinnalla toimivista sivutoimiyrittäjistä vain harva (4 %) tavoitteli toisten työllistämistä, kun palkkatyön rinnalla toimivista 15 % tavoitteli tätä.

Hyvinvointi ja eläkeläisten sivutoiminen yrittäjyys

Tutkimuksessa käytetty sivutoimisten yrittäjien hyvinvoinnin mittari (1-7) huomioi yleisen tyytyväisyyden elämään, onnellisuuden ja elinvoimaisuuden. Lisäksi vastaajat arvioivat terveydentilaansa ja mahdollista kokemaansa stressiä. Eläkkeen rinnalla yrittäjinä toimivien hyvinvoinnin keskiarvo (5,0) oli lähes yhtä korkea kuin palkkatyön ohessa yrittävillä (ka. 5,1). Terveydentilansa eläkkeen rinnalla yrittävät kokivat heikommaksi (ka. 3,0) kuin palkkatyössä olevat (ka. 3,7), mutta ilmeisesti tämä ei vaikuttanut hyvinvoinnin kokemukseen. Eläkeläisten heikompi terveydentila onkin mitä luultavimmin kytköksissä ikään. Stressiä eläkkeen ohella yrittäjät kokivat selkeästi vähemmän (ka. 3,5) kuin palkkatyön rinnalla yrittävät (ka. 4,2). Molemmilla ryhmillä tyytyväisyys elämään oli samalla, varsin hyvällä tasolla (ka. 4,7 ja 4,8).

Lopuksi tehtiin myös regressioanalyysi eläkkeen rinnalla yrittävien hyvinvointia selittävistä tekijöistä. Analyysissa positiivisesti hyvinvointia selittäviä tekijöitä olivat paitsi tyytyväisyys elämään myös asenteet päätoimista yrittäjyyttä kohtaan. Aikomus siirtyä päätoimiseksi yrittäjäksi selitti kuitenkin hyvinvointia negatiivisesti eläkeläisten kohdalla. Näyttää siltä, että kun eläkkeellä sivutoimisena yrittäjänä toimiva ajattelee

yrittäjyyden olevan arvostettua, tavoiteltavaa ja kiehtovaa – näillä väittämillä asenteita mitattiin – hän myös voi paremmin. On varsin luonnollista, että ihminen voi hyvin silloin, kun kokee tekevänsä jotain sellaista, mitä itsekin arvostaa. Toisaalta, jos nykyiseen tilanteeseen ei ole tyytyväinen, ts. on aikomus siirtyä päätoimiseksi yrittäjäksi, on hyvinvointi heikommalla tasolla kuin tilanteeseensa tyytyväisillä.

Yrittämistä eläkkeellä entistä useammin?

Tutkimuksessa haluttiin myös selvittää, missä määrin nykyisin palkkatyön rinnalla yrittävät suunnittelevat jatkavansa yritystoimintaa eläkkeellä. Kysymys osoitettiin ennen vuotta 1966 syntyneille palkkatyössä oleville. Jopa 74 % on vastannut arvion 5–7. Voidaan siis tulkita, että he pitävät todennäköisenä yritystoiminnan jatkamista myös eläköitymisen jälkeen.

Tuloksen perusteella eläkeläisten sivutoimiyrittäjyydestä voi odottaa varsin pysyvää ilmiötä. Yrittäjyyden monet muodot mahdollistavat entistä useammalle myös yritystoiminnan aloittamisen eläkeiässä. Tilastokeskuksen analyysin mukaan peräti 5 % kevytyrittäjistä vuoden 2020 tietoihin perustuen on eläkeläisiä.

Kuvio 2. Todennäköisyys yritystoiminnan jatkamiselle palkkatyöstä eläkkeelle jäämisen jälkeen.

Hyvinvoiva hybridiyrittäjä -hanke

Kysely toteutettiin osana Seinäjoen ammattikorkeakoulun ja Työterveyslaitoksen yhteistä Hyvinvoiva hybridiyrittäjä -hanketta. Hanke pyrkii rakentamaan nykyaikaisen työelämän hyvinvointikompassia yksilöille, joiden työelämä rakentuu erityyppisistä elementeistä. ESR-rahoitteisessa hankkeessa mm. järjestään hybridiyrittäjille suunnattuja työpajoja, joissa työstetään yrittäjien käytännössä kohtaamia haasteita.

Tämä artikkeli kuuluu sarjaan, jossa tarkastellaan hankkeessa toteutetun kyselytutkimuksen tuloksia. Aiemmin samassa sarjassa ovat ilmestyneet:

Moni panostaa sivutoimiyritykseen tosissaanHybridiyrittäjät tyytyväisiä palkkatyöhönsäSivutoimiyrittäjyys useimmille pysyvä ratkaisu – pieni osa haluaa työllistää myös muitaSivutoimiyrittäjien tavoitteet eivät ole ainoastaan taloudellisia Sivutoimiyrittäjyyden tärkein motiivi on halu toteuttaa itseäYrittäjyyden tukena läheiset Hybridiyrittäjät hyvinvoivia ja onnellisiaMielikuvat yrittäjien sosiaaliturvasta monella kielteisiäHybridiyrittäjyyden kuva tarkentuu

Anmari Viljamaa, yliopettaja, Seinäjoen ammattikorkeakoulu
Sanna Joensuu-Salo, tutkijayliopettaja, Seinäjoen ammattikorkeakoulu
Emilia Kangas, projektipäällikkö, Seinäjoen ammattikorkeakoulu
Marja Katajavirta, asiantuntija TKI, Seinäjoen ammattikorkeakoulu